

P. FRANÇOIS

Pedagogie en geloof: invalshoek van de Europascouts

De Internationale Unie van de Europascouts en -gidsen (UIGSE) is een scoutsbeweging die erkend werd door de Heilige Stoel als een internationale private vereniging van christengelovigen van pauselijk recht.

Ze hergroepeert scoutsverenigingen uit meer dan twintig landen, hoofdzakelijk in Europa. Door die nationale verenigingen bij elkaar te brengen in één gemeenschap van geloof, gebed en actie, heeft de Unie als hoofddoel jonge mensen op te voeden door de traditionele pedagogische methode van Lord Robert Baden-Powell, op basis van de christelijke waarden die aan de wortel liggen van de gemeenschappelijke Europese beschaving.

Ze wordt ook erkend als niet-gouvernementele internationale organisatie, met deelnemend statuut, bij de Raad van Europa.

Robert Baden-Powell en scouting

De scoutspedagogie werd gelanceerd in 1907 door Robert Baden-Powell. Hij was officier in het Britse leger en verbleef in die hoedanigheid vooral in India en Zuid-Afrika. Daar groeide een voorliefde voor het militaire verkennersleven. In 1903 schreef hij hierover het handboek *Aids to Scouting*. Nadat hij in Engeland een held werd tijdens een lange bezetting van het Zuid-Afrikaanse stadje Mafeking, sloeg het boek aan bij de Engelse jeugd.

In 1907 bezoekt Baden-Powell een jongensvereniging, de *Boys Brigade*. Het militaire programma lijkt hem te saai en hij merkt op dat ze veel meer jongens kunnen aantrekken met een aantrekkelijker programma. Hij denkt hierbij ongetwijfeld aan zijn verkenners-hobby. De leiders vragen hem om zijn ideeën op papier te zetten en hij begint een studie naar allerlei bestaande programma's. Als belangrijkste onderdeel zet hij het bestaande verkennen om in niet-militair *vredes*-verkennen, een mannenleven in de vorm van een jongensspel. Als test organiseert Baden-Powell met 22 jongens, in 1907, een kamp op het Brownsea-eiland en publiceert daarna in 1908 het boek *Scouting for Boys*.

Overal beginnen groepjes jongens eigen patrouilles op te richten en in alle haast moet een aparte Scouting-organisatie in het leven worden geroepen. Er ontstaat een ware *scoutingbeweging* in Engeland, en de Engelse koning Edward vraagt Robert Baden-Powell in 1909 om al zijn aandacht aan deze nieuwe beweging te schenken.

In september 1909 wordt de eerste grote scoutingrally in Londen gehouden. Er verschijnen tot ieders verbazing niet minder dan 11 000 *boy scouts* en bovendien enkele meisjespadvinders in zelfbedachte uniformen. Dat is het signaal om ook scouting voor meisjes te gaan organiseren, wat datzelfde jaar

officieel begonnen is. Meisjes die aan scouting doen, krijgen de naam *girl guides*, gidsen.

De scoutingbeweging verspreidt zich in een snel tempo over alle werelddelen. Wanneer in 1922, tijdens de 2^e internationale conferentie in Parijs, de eerste internationale commissie gekozen wordt, zijn er 30 landenorganisaties vertegenwoordigd. Uit de eerste wereldwijde telling van leden van scouting blijkt dat er op dat moment 1 019 205 leden in 31 landen tot de beweging behoren.

Ontstaan van de Katholieke Scouts

In 1913 gaat een Franse jezuïet, Jacques Sevin, kennis maken met Baden-Powell. Enkele jaren later sticht hij een katholieke scoutingtroep te Moeskroen, in België. In 1920 wordt hij in Frankrijk een van de stichters van de *Scouts de France*, die de verschillende bestaande katholieke groepen, die er bestonden sinds 1911, samenbrengen. Hij wordt beschouwd als de stichter van het katholieke scoutisme¹. Hij zal een alliantie tot stand brengen tussen de pedagogische methode van Baden-Powell en zijn eigen intuïtie om op te voeden op basis van de evangelische waarden, waarbij de jongeren geleid worden om hun persoonlijkheid te ontwikkelen en de talenten die zij bezitten vrucht te laten dragen.

Om redenen die een lange tijd onduidelijk waren, werd pater Sevin door zijn oversten verwijderd uit de functie die hij bekleedde bij de scouts, namelijk commissaris voor de vorming van de scoutsleiders. Uit zijn zaligverklaringsproces bleek achteraf dat dit het gevolg was van het verzet in bepaalde kerkelijke kringen tegen zijn project om een Scoutsorde op te richten, waar het kloosterleven en scouting verbonden zouden worden. De dienaar Gods Jacques Sevin werd op 10 mei 2012 eerbiedwaardig verklaard door paus Benedictus XVI².

Katholieke scouts gaan zich vooral ontwikkelen in landen zoals België, Italië en Frankrijk³. Ze zullen tijdens veel jaren een bron zijn van talrijke roepingen tot het priesterschap en het kloosterleven in de katholieke Kerk. In andere landen gaat scouting zich meer ontwikkelen in het kader van niet-confessionele of multi-confessionele groepen⁴.

Onder invloed van Jacques Sevin in Frankrijk, Jean Corbisier in België en Mario di Carpegna in Italië gaan de katholieke scouts de scoutsmethode, die geboren is in een Angelsaksisch en protestants milieu, aanpassen aan de katholieke en westers-culturele omgeving, maar zonder de methode de wijzigen.

1 Benedictus XVI, *Brief* aan kardinaal Jean-Pierre Ricard naar aanleiding van de 100^e verjaardag van de opening van het eerste scoutskamp, 22 juni 2007. Zie https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/fr/letters/2007/documents/hf_ben-xvi_let_20070622_scoutisme.html

2 AAS 105(2013), p. 762. Zie <http://www.vatican.va/archive/aas/documents/2013/acta-agosto2013.pdf>

3 Zie <http://uigse-fse.org/en/histoire-de-luigse/>

4 *Ibidem*.

Baden-Powell zei: “Ons programma heeft vier doeleinden: de vorming van het karakter, de manuele vaardigheden, de lichamelijke gezondheid en de dienst van de anderen”. De stichters van katholieke scouting voegen daar een vijfde aan toe: “christelijke vorming”⁵.

Oorsprong van de Europascouts

Op 1 november 1956, kwamen een vijftigtal vooral Duitse en Franse jonge scoutsleiders bijeen in Keulen⁶. Ze behoorden tot de katholieke, de protestantse en de orthodoxe geloofsbelijdenissen. Na drie dagen debatteren werd een document opgesteld onder de naam Federale Statuten, bestaande uit 10 artikels. Die beschrijven de Federatie voor Scouting in Europa (F.S.E.), een internationale scoutsvereniging bestaande uit nationale afdelingen Twee historische factoren liggen aan de basis van het ontstaan van de Europascouts na de Tweede Wereldoorlog: een verlangen naar meer broederlijkheid op alle niveaus doorheen Europa tegen de dwaasheid van de oorlog, en een verlangen naar oecumenische contacten.. Het doel van de F.S.E. is de scouting van Baden-Powell te beleven in een Europees kader en met christelijke wortels die inbegrepen zijn in het idee van een verenigd Europa.

De federatie koos als embleem voor alle verenigingen een kruis van Malta met acht punten en een gouden lelie. Dit was geen toevallige keuze. Het gebeurde op Allerheiligen (1956), wanneer de Kerk plechtig de acht zaligheden verkondigt aan de hele wereld. Voor de F.S.E. verwezen de acht punten van haar embleem net naar die zaligsprekingen.

Die dag ging een jaarlijkse afspraak in, onder de naam *Federale Raad*, en die loopt nog tot in onze dagen. Het jaar daarop werd een tweede tekst opgesteld: het *Godsdienstig Directorium*, dat het eerste artikel van de Federale Statuten ontwikkelde en de manier bepaalde waarop het godsdienstig leven zou geregeld worden in de verschillende groepen.

Het *Godsdienstig Directorium* van 1957 voorzag nog de mogelijkheid van “open” scoutsgroepen, met mensen uit verschillende geloofsbelijdenissen, maar snel werd het duidelijk dat de godsdienstige vorming van die jongens en meisjes niet compatibel was met dat idee van “open” scoutsgroepen. Het niveau van scouting van die groepen was zeer zwak, met als gevolg dat zij geleidelijk aan verdwenen.

Het godsdienstig aspect was ook een bron van problemen, eerst met de Britse en later met de Nederlandse vereniging binnen de F.S.E., omdat ze het godsdienstig aspect weigerden over te nemen voor hun groepen en eenheden. Het resultaat van deze onenigheden, na verschillende pogingen om ze bij het standpunt van de F.S.E. terug te brengen, is dat ze eindelijk de Federatie hebben verlaten.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Enkele van de aanwezige leiders kwamen uit een in Oostenrijk gestichte vereniging die *Europa-scouts* heet (*sic*, met koppelteken). Deze vereniging, die nog altijd bestaat, is niet te verwarren met de Europascouts (*sic*, zonder koppelteken), waarvan de Nederlandse naam de vertaling is van *Scouts d'Europe*, waarvan sprake is in dit artikel.

In 1956, gelijktijdig met de Federatie, werd de Duitse vereniging gesticht, maar nog niet officieel. De Franse leiders hebben pas in 1958 hun vereniging laten inschrijven. In 1959 zag de Engelse vereniging het licht, en in 1960 werd de Belgische vereniging geboren.

Ontwikkeling van de Europascouts

Twee belangrijke figuren zijn bepalend voor de expansie van de Europascouts vanaf 1962. Perig Géraud-Kéraod en zijn vrouw Lizig sluiten zich aan bij de F.S.E. In weinig jaren slagen ze erin een specifieke geest en een levend dynamisme te geven aan de beweging, kortom: een ziel. Bijna 25 jaar lang zijn ze algemeen commissarissen gebleven van de Franse vereniging, respectievelijk voor de scouts- en de gidsenafdeling⁷. Ze droegen ook verantwoordelijkheid voor de F.S.E. op Europees niveau.

Door hun toedoen, en niettegenstaande de moeilijkheden die ze moesten overwinnen, heeft de F.S.E. een aanzienlijke ontwikkeling gekend in Frankrijk en heel Europa. Wanneer ze hun functies verlaten, telt de F.S.E. meer dan 50 000 leden, wat ons toelaat de stellen dat ze in feite de echte stichters zijn van de Europascouts.

Perig Géraud-Kéraod (1915–1997) was scout in zijn jeugdijaren. Tijdens de Tweede Wereldoorlog nam hij actief deel aan het verzet. Na de bevrijding, was hij actief in de Bretoense Katholieke Missie in Parijs. Met zijn echtgenote, heeft hij talrijke migranten uit Bretagne geholpen om zich te vestigen in de streek van Parijs.

Dankzij Perig en Lizig, werd het *Godsdienstig Directorium* herzien in maart 1963. Een groot deel van het Handvest dat de Heilige Stoel had uitgevaardigd in verband met katholieke scouting op 13 juni 1962⁸, werd erin opgenomen. Het is ook op dat moment dat het ceremonieel en het uniform werden bepaald, en dat de eerste pedagogische vormingskampen plaatsvonden. Het echtpaar Géraud-Kéraod staat ook aan de basis van een diepgaand denkwerk over de basisbeginselen van scouting, dat in juni 1965 uitmondde in het opstellen en laten ondertekenen door de ondergeschikte verenigingen van het *Handvest van de natuurlijke en christelijke beginselen van scouting in Europa*.

In 1971 werd een vereniging in het leven geroepen in Nederland die wilde aansluiten bij de F.S.E. Later ontstonden in die vereniging enkele problemen over de rol van de godsdienst. Na verschillende pogingen vanuit de Federale Commissarissen, is men noodgedwongen en met tegenzin overgegaan naar het uitsluiten van die vereniging uit de Federatie. Een gelijkaardig beslissing moest ook genomen worden tegen de Engelse vereniging, met evenveel tegenzin.

In 1975 heeft de F.S.E. een bedevaart naar Rome georganiseerd naar aanleiding van het Heilig Jaar. Ze waren de enige katholieke scoutsbeweging om dit te doen. De Heilige Vader, de zalige paus Paulus VI, heeft bij die gelegenheid zijn waardering uitgedrukt voor het werk en de actie van de F.S.E.

⁷ De Scoutsafdeling bestaat uit de mannelijke leden van de beweging en de gidsenafdeling.

⁸ Zie https://en.wikipedia.org/wiki/International_Catholic_Conference_of_Scouting

In 1973 werd een Canadese vereniging gesticht, en in 1976 startte een katholieke vereniging opnieuw in Duitsland. Ook in Italië en in Luxemburg werden er verenigingen gesticht.

Op dat moment, rekening houdend met de nieuwe ontwikkelingen en met het oog op de toekomst, om de Federatie te doen berusten op een meer betrouwbare grondslag, werden nieuwe statuten opgesteld. Het katholieke karakter van de federatie werd vastgelegd. Niettemin staat de Federatie oecumenisch open voor de andere christelijke geloofsbelijdenissen overeenkomstig het *Godsdienstig Directorium*, maar ze blijft verder handelen en beslissingen treffen in overstemming met de regels van het katholieke geloof. Op die manier blijft het directorium de basis van de verhouding en de medewerking binnen een en dezelfde federatie. Met de nieuwe federale statuten krijgt de federatie haar huidige naam: “Union Internationale des Guides et Scouts d’Europe – Fédération du Scoutisme Européen” (U.I.G.S.E.–F.S.E.), al wordt de oude afkorting F.S.E. nog steeds gebruikt zoals gewoonlijk.

In 1977 werden de protestantse Duitse en de Zwitserse verenigingen gesticht. En een jaar later, in 1978, de Spaanse en de Portugese verenigingen. De Oostenrijkse vereniging ontstond in 1981.

Op 12 maart 1980 verleende de Raad van Europa de status van raadgevende organisatie aan de U.I.G.S.E.–F.S.E., wat nu is omgezet in een deelnemende status.

Na de val van de communistische regimes in Midden- en Oost-Europa, zijn er nieuwe verenigingen geboren. Dat was het geval in Hongarije (1990), Roemenië (1991) en Litouwen (1992). De katholieke scoutsorganisatie Zawisza, clandestien gesticht in 1982, sloot aan bij de U.I.G.S.E.–F.S.E. in 1995.

Bij gelegenheid van de internationale jamboree, georganiseerd in 1994 door de U.I.G.S.E.–F.S.E. in Viterbo, heeft de heilige paus Johannes Paulus II 7 500 gidsen en scouts afkomstig uit heel Europa en Canada in audiëntie ontvangen in de Sint-Pietersbasiliek. De tekst van zijn toespraak is belangrijk geworden in het leven van de Federatie, en is een fundamentele referentie gebleven, want de hoofdactielijnen voor heel de U.I.G.S.E.–F.S.E. vloeien hieruit voort.

In de jaren daarop kwamen er nieuwe nederzettingen in Albanië, Bulgarije, Wit-Rusland, Letland, Tsjechië en Oekraïne. In 2003 werd de Russische vereniging Oriour toegelaten als *waarnemer*-lid.

Op 26 augustus 2003 vaardigde de Pauselijke Raad voor de leken de erkenning uit van de U.I.G.S.E.–F.S.E. als internationale private vereniging van christengelovigen van pauselijk recht⁹, opgericht als rechtspersoon, volgens canones 298–311 en 321–329 van het Wetboek van Canoniek Recht. Eind 2017 hergroepeerde ze verenigingen uit 23 landen, met in totaal meer dan 65 000 leden.

⁹ Zie: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/laity/documents/rc_pc_laity_doc_20051114_associazioni_en.html

Diversiteit tussen de verschillende vormen van scouting

Bij het bekijken van het fenomeen scouting, valt het op dat er een aanzienlijke diversiteit bestaat tussen de verschillende manieren om aan scouting te doen, maar ook een basis voor broederlijkheid onderling. Er zijn bijvoorbeeld twee wereldorganisaties die bedoelen een overkoepelend orgaan te zijn van landelijke organisaties¹⁰. De U.I.G.S.E.–F.S.E. wordt door geen van die twee wereldorganisaties erkend. Om tot zo een erkenning te komen, zouden er zoveel toegevingen nodig zijn dat de Europascouts een essentieel deel van hun geest zouden verliezen, hoofdzakelijk hun geestelijke bezieling. Daarom is de erkenning in kwestie op dit moment niet aan de orde.

De scoutsbeweging zoals die door Baden-Powell werd gesticht, is niet verbonden aan een bepaalde geloofsbelijdenis of Kerk, alhoewel er veel teksten bestaan die aangeven dat Baden-Powell er vanuit ging dat de scout vanzelfsprekend een gelovige was¹¹.

Secularisatie

In de oorspronkelijke tekst van 1908 van de scoutsbelofte¹² heeft Baden-Powell een verwijzing naar God voorzien, die heel lang heeft stand gehouden, zelfs bij niet-confessionele scoutsbewegingen:

On my honour I promise that I will do my best – To do my duty to God and the King (or to God and my Country), To help other people at all times and To obey the Scout Law.

In de loop van de twintigste eeuw is de scoutsbeweging in veel delen van de wereld zich gaan seculariseren. Zelfs scoutsverbonden die oorspronkelijk katholiek waren, hebben in min of meerdere mate hun band met de Kerk afgezwakt, zo niet helemaal afgebroken¹³.

Bij de katholieke scouts zoals de Eerbiedwaardige Jacques Sevin die heeft gelanceerd, en nog altijd bij de Europascouts, verwijst de belofteformule, waardoor een jongere zich met de scoutsbeweging verbindt, naar God en de Kerk:

Ik beloof op mijn erewoord met Gods genade en naar best vermogen God, Kerk, Koning¹⁴, land en Europa te dienen, mijn naaste te helpen in alle omstandigheden, de scoutswet (gidsenwet) na te leven.

10 Zie: <https://nl.scoutwiki.org/Wereldorganisatie>

11 Robert Baden-Powell, *Scouting for Boys: A Handbook for Instruction in Good Citizenship*, 1908, Oxford University Press, p. 230: “No man is much good unless he believes in God and obeys his laws. So every Scout should have a religion”.

12 Zie: https://en.wikipedia.org/wiki/Scout_Promise

13 In België is het *Vlaams Verbond voor Katholieke Scouts en Meisjesgidsen* (V.V.K.S.M.) nu *Scouts en Gidsen Vlaanderen* geworden, en de Franssprekende *Fédération des Scouts Catholiques* (F.S.C.) omgedoopt in *Les Scouts*.

14 De vermelding van de Koning werd gebruikt in landen met een gewettigde monarchie: Verenigd Koninkrijk, België, enz.

De verwijzing naar Europa is specifiek voor de Europascouts en -gidsen. Voor de rest verschilt de belofte van de traditionele katholieke scouts en gidsen over de wereld en die van de Europascouts en -gidsen zo goed als niet.

Het woord *God of Kerk* komt niet meer voor in de belofteformule van de meeste gesecculariseerde scoutsgroepen¹⁵.

Verband tussen Kerk en scouting

De band tussen de scouts en de Kerk is op verschillende wijzen gedacht. De meest voor de hand liggende oplossing in de eerste helft van de twintigste eeuw was de eenvoudige onderwerping van de katholieke scouts aan de hiërarchie van de Kerk, zoals dat het geval was met de Katholieke Actie.

1. De klerikale bekoring

In het kerkbeeld achter het Wetboek van Canoniek Recht van 1917 zit een visie van de Kerk waarbij de leek gezien wordt als de *longa manus Ecclesiae*¹⁶. De band tussen een vereniging van gelovigen gebeurde langs het kanaal van het territoriale pastoraat, en dus de pastoor of de bisschop, ofwel langs het kanaal van het categoriale pastoraat en zijn aalmoezeniers. Elke sector van het apostolaat viel dus in een van die twee vormen van pastorale zorg: territoriaal of categoriaal. In deze opstelling had de priester een leidende functie en was hij de ultieme garant van het katholieke karakter van een bepaalde vereniging.

Dit model heeft een tijdje gewerkt maar was op de duur niet langer houdbaar. Verschillende factoren hebben het einde ingeluid van deze klerikale visie over de band tussen scouting en Kerk:

15 Vier mogelijke belofteksten anno 2018 bij *Scouts en Gidsen – Vlaanderen*:

- a) "Ik ben scout/gids. Ik verken de wereld, ik val, ik tuimel en ik sta weer op. Ik wil mijn best doen".
- b) "Ik ben scout/gids, tussen scouts en gidsen. Daarom belof ik me in te zetten voor mijn groep, want mijn werk is ploegwerk, en onze inzet verzet bergen".
- c) "Ik ben scout/gids, tussen scouts en gidsen, hier en nu; ginds en morgen, het spel dat we spelen is niet luchtledig. Samen willen we de wereld verdraaien".
- d) "Ik ben scout/gids, tussen scouts en gidsen, in de wereld, zo hoop ik op iets meer dan wat ik zie. Ik hoop dat wat ik doe niet voor niets is, ik geloof dat wat we doen zin heeft, ik belof dat het niet om het even is". De tekst mag aangepast worden, en men mag bv. iets beloven aan God. Zie: <https://www.scoutsengidsenvlaanderen.be/rituelen/belofte> Huidige belofte in Franstalig België bij *Les Scouts*: "*Je souhaite en mon âme et conscience, me joindre à la fraternité scoutie mondiale, rendre le monde meilleur et participer à la construction de la paix. Je m'engage, à travers mon épanouissement personnel, social et spirituel, à vivre, chaque jour, au mieux, les valeurs de la Loi scoutie*". Deze tekst is een referentietekst, en mag door de beloftegang aangepast worden. Zie: <https://lesscouts.be/eclaireurs/ta-vie-a-la-troupe/promesse.html>

16 J. Escrivá de Balaguer, *Gesprekken*, De Boog 1987, nr. 21: "Nu, na de plechtige verklaringen van het Tweede Vaticaanse Concilie, zal waarschijnlijk niemand meer de rechtzinnigheid van deze leer in twijfel trekken. Maar hoeveel mensen hebben in werkelijkheid afstand gedaan van hun mening dat het apostolaat van leken eigenlijk een pastoraal werk is dat *van boven af georganiseerd wordt*? Wie heeft nu al echt deze *monolithische* opvatting over het lekenapostolaat overwonnen en begrepen dat het ook zonder starre gecentraliseerde structuren, zonder *missio canonica* en zonder hiërarchisch mandaat kan en moet? Hoevelen die het lekendom als de *longa manus Ecclesiae* zien, verwarren het begrip van de Kerk als volk van God niet met het veel beperktere begrip van de hiërarchie? En anderzijds, hoeveel leken hebben al echt begrepen dat ze hun recht op een legitiem gebied van autonomie binnen het apostolaat alleen maar kunnen doen gelden, als ze bereid zijn op een fijngevoelige wijze met de hiërarchie verenigd te blijven?".

- het teruglopen van het aantal priesterroepingen;
- enkele ongelukkige experimenten van de clerus na de Tweede Wereldoorlog om de marxistische ideologie bij de jeugdbewegingen te brengen;
- de ongehoorzaamheid van de toen nog jonge clerus aan de kerkelijke voorschriften inzake *lex orandi* in scoutsvieringen, met een afzwakking van de *lex credendi* als gevolg;
- de leer van het Tweede Vaticaanse Concilie over het apostolaat van de christengelovigen, een groeiende zin van verantwoordelijkheid bij de leken en hun autonomie ten opzichte van de clerus, die leidden tot uitsluiting van te klerikale priesters;
- het verwaarlozen van de leerstellige en morele vorming van de christengelovigen na het Tweede Vaticaanse Concilie.

De katholieke scouts hebben weliswaar overal ter wereld veel roepingen voor het priesterschap en het kloosterleven gewekt, maar op dit moment moet men vaststellen dat de ooit zo katholieke scoutsverbonden in zo'n stadium van secularisering verkeren, dat de Kerk haar invloed over die bewegingen zo goed als kwijt heeft gespeeld. De ontwikkeling van de Europascouts en -gidsen in de laatste jaren is misschien een reactie op deze klerikale visie, want daar komt het initiatief niet meer van een of andere priester. Meer daarover in het derde punt hieronder.

2. De droom van een aparte spiritualiteit

Intussen is een oude droom van de Eerbiedwaardige Jacques Sevin nooit helemaal weggeëbd. Hij had het verlangen om een *scoutsorde* te stichten: een kloostergemeenschap die de geestelijke zorg van de katholieke scouts op zich zou nemen. Tijdens zijn leven is het hem niet gelukt. Zoals het is gebleken uit het onderzoek naar aanleiding van zijn zaligverklaringsproces, geloofden zijn oversten niet in dat project en hebben ze alles gedaan om dat stichtingsverlangen tegen te werken, onder meer door hem weg te halen uit de (katholieke) beweging van de Scouts of France, waarin hij een hoge functie bekleedde.

Jaren later heeft de jezuïet Andreas Hönisch (1930-2008), in 1988, in de samenwerking met de Duitse vereniging van de Europascouts, de Katholische Pfadfinderschaft Europas (K.P.E), waarvan hij de algemene geestelijke adviseur was in Duitsland, de congregatie van de *Servi Iesu et Mariae* gesticht. Op basis van een spiritualiteit die hoofdzakelijk van de heilige Ignatius afstamt, is het hem gelukt om een kloostergemeenschap in het leven te roepen, die veel eigenschappen deelt met de scoutsorde waarvan Pater Jacques Sevin droomde.

Het probleem van deze oplossing is dat ze scouting verenigt tot een spiritualiteit voor één bepaalde congregatie, terwijl de scoutsgeest eigenschappen vertoont die veel universele lijken te zijn, en dus een weg is voor christengelovigen die geen band hebben met de *Servi Iesu et Mariae* of reeds in contact zijn met de benedictijnse, franciscaanse, dominicaanse of karmelitaanse spiritualiteit, om er maar enkele te noemen.

Het lijkt goed te zijn dat de Europascouts open staan voor elke spiritualiteit, en priesters van allerlei afkomst hebben tussen hun geestelijke raadgevers. Dat brengt met zich mee dat niet iedereen gewonnen is voor het idee van een scoutsorde.

3. De oplossing van het lekenapostolaat

In de jaren na de Tweede Wereldoorlog is het idee gaan groeien dat de leken ook zelf initiatieven uit de grond kunnen stampen.

Historisch gezien, zijn de Europascouts niet ontstaan door het initiatief van een priester, een bisschop of een kloosterling, maar vanuit scoutsleiders eerst, en vervolgens vanuit ouders die willen vasthouden aan een aantal pedagogische beginsels die bewezen hebben dat ze werken. In de dagelijkse werking van de scouts wordt er veel gesteund op de groepsleiders, die dikwijls oud-scouts zijn of ouders van jongeren die ook in de beweging zitten.

Het is ook geen toeval dat de Europascouts en -gidsen gesticht zijn in de schaduw van Vaticanum II. Verschillende stellingen van het onderricht van het Concilie komen terug in de grondteksten van de U.I.G.S.E.-F.S.E.:

- de algemene oproep tot heiligheid voor alle gelovigen¹⁷;
- de verantwoordelijkheid van de leken om in de wereld een apostolaat tot stand te brengen dat verder reikt dan de pastoraal van de hiërarchie¹⁸;
- Christus en de liturgie plaatsen in het midden van het christelijk leven¹⁹;
- het beoefenen van de eenheid van leven²⁰.

Een belangrijk aspect van de pedagogie bestaat erin de jongere verantwoordelijkheid te geven op een niveau dat hij aankan. Dit is een concrete toepassing van het subsidiariteitsbeginsel van de sociale leer van de Kerk. Er wordt zoveel mogelijk gedelegeerd, op alle niveaus van de scoutshiërarchie. Een gevolg hiervan is dat het ouderwetse klerikalisme dat de omgekeerde neiging heeft alle beslissingen te willen toetrekken naar hogere echelons van de hiërarchie, moeilijk aanvaard wordt in het kader van scouting. De band tussen Kerk en scouting gebeurt door de gedoopte christengelovigen, niet door de priesters. Daarom hebben de priesters in principe enkel een raadgevende stem in de beleidsorganen van de U.I.G.S.E.-F.S.E.

Anderzijds worden de priesters sterk gesolliciteerd voor de bediening van de sacramenten, het verkondigen van het geloof en de geestelijke leiding. Op die manier vormen priester en leider een tandem, waarin iedereen de hem toekomende taken vervult op een organische manier.

Samenvatting en besluit

Lord Robert Baden-Powell lanceert in 1907 de scoutsbeweging als een succesvolle opvoedingsmethode voor de jeugd. Vanaf 1920 kerstent de Eerbiedwaardige Jacques Sevin S.J. die methode en deze ligt aan de basis van de verspreiding van de katholieke scouts over heel de wereld, die veel vruchten dragen voor Kerk en maatschappij.

De Europascouts zien het licht vlak na de Tweede Wereldoorlog met als doel de oecumene en de vrede tussen de landen van Europa. Wanneer de katholieke

17 Zie: Tweede Vaticaanse Concilie, Dogmatische constitutie *Lumen gentium* over de Kerk, nr. 40.

18 Zie: Tweede Vaticaanse Concilie, Decreet *Apostolicam actuositatem* over het lekenapostolaat, nr. 1 e.v.

19 Zie: Tweede Vaticaanse Concilie, Constitutie *Sacrosanctum Concilium* over de liturgie, nr. 10.

20 De oorsprong van het begrip *eenheid van leven*, dikwijls geciteerd bij de Europascouts, is toegeschreven aan de heilige Jozefmaría [Escrivá]. Zie: Fernando Ocariz, *La vocation à l'Opus Dei comme vocation dans l'Église*, in: *L'Opus Dei dans l'Église*, Éditions Nauwelaerts, Beauvechain 1996.

scouts een proces van secularisatie ondergaan, nemen ze de fakkel van de katholieke scouting over.

De band tussen de Europascouts en de Kerk komt niet via de priesters en op een klerikale manier tot stand, noch via een bepaalde kloostergemeenschap, maar door leken met een goede vorming in de geest van het Tweede Vaticaans Concilie, die in tandem werken met de priesters.

Of dit de juiste manier van werken is, zal de toekomst uitmaken. Enkele cijfers zijn hoopvol: de Belgische vereniging telde 1 200 leden in 2010 en stevent af op 1 800 in 2018. De Nederlandse vereniging, die opnieuw vanaf nul is begonnen in 2015, telt nu al een 100 leden.

Pierre François, pr., ir. en dr. in de Godgeleerdheid, is Algemene Nationale Geestelijke Raadgever bij de Europascouts en -gidsen, België. pf@romanliturgy.org